

Marte Valstrand

"Hvordan jobber miljøterapeuter for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon?"

"How do social workers work to ensure the participation of children and teenagers in child welfare institutions?"

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Samita Wilson

Mai 2024

Marte Valstrand

"Hvordan jobber miljøterapeuter for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon?"

"How do social workers work to ensure the participation of children and teenagers in child welfare institutions?"

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Samita Wilson

Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Medvirkning i barnevernet er et sentralt tema innenfor barnevernsarbeid, og et tema som er på dagsorden. Barn og unge har en lovfestet rettighet som går ut på «barnets rett til medvirkning». Undersøkelser at flere barn og unge på institusjon ikke mål muligheten til å medvirke: Målet med oppgaven er derfor å belyse: *«Hvordan jobber miljøarbeidere for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon?»* For å belyse denne problemstillingen har jeg valgt å se det i lys av medvirkning som begrep, lovverk og mestring i eget liv, samt å legge teoretiske perspektivene relasjon, tillit og anerkjennelse. Medvirkning skal være noe som ligger til grunn og som barn og unge har mulighet til å benytte seg av på alle barnevernsinstitusjoner. Det skal være tilrettelagt i forhold til deres alder og modenhet. Funnene viser til en annen praksis, hvor drøftingsdelen handler om både negative sider og positive sider rundt hvordan medvirkning blir ivaretatt for barn og unge på institusjon sett opp imot teorien.

Oppgaven vil rette fokus imot negative- og positive sider rundt medvirkning på institusjon for å få en oversikt over utfordringer og gode sider rundt dette. Samt presentere noen løsninger som kan være relevant for hvordan miljøterapeuter kan ivareta barn- og unges medvirkning på institusjon. Bacheloroppgaven er basert på en litteraturstudie, hvor jeg systematisk kommer til å innhente eksistrenede forskningsartikler og andre vitenskapelig publikasjon på ulike databaser.

Abstract

Participation in child welfare is a crucial issue within the field, and it is currently a prominent topic on the agenda. Children and teenagers have a legally established right known as “the child’s right to participate”. Studies have shown that many children and teenagers in institutions are not given the opportunity to participate. With this thesis I want to shed a light to “*How do social workers work to ensure the participation of children and teenagers in child welfare institutions?*” To explore this issue, I have chosen to see this issue in the light of the concept of participation, legislation and coping in one’s own life, as well as applying theoretical perspectives on relationship, trust and recognition.

Participation should be a fundamental opportunity that is available to all children and young people on institutions, seen in light of their age and maturity. The findings point to another practice, where the discussion part deals with both negative and positive aspects of how participation is ensured for children and young people in institutions compared to the theory.

The thesis will focus on the negative- and positive aspects of participation in the institution in order to get an overview on the challenges and the positive aspects of this. As well as presenting some solutions that may be relevant for how social workers can take care of children's and young people's participation in institutions. The bachelor's thesis is based on a literature study, where I will systematically collect existing research articles and other scientific publications on various databases.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Abstract	2
1 Innledning	4
1.1 Problemstilling	5
1.2 Definisjon av sentrale begreper.....	5
1.2.1 Miljøterapeut.....	5
1.2.2 Miljøterapi	5
1.3 Relevans for barnevernspedagoger	6
1.4 Oppgavens oppbygging	6
1.5 Avgrensing.....	7
2 Metode	8
2.1 Litteraturstudie	8
2.2 Søkeprosess.....	8
2.3 Kildekritikk	9
3 Teori og relevant litteratur	10
3.1 Medvirkning.....	10
3.2 Lovverk	10
3.3 Mestring i eget liv.....	11
3.4 Teoretisk perspektiv.....	11
3.4.1 Relasjon	11
3.4.2 Tillit	12
3.4.3 Annerkjennelse	12
4 Relevante funn	14
5 Diskusjon/drøfting	18
5.1 Annerkjennelse	18
5.1.1 Miljøarbeidernes syn på barn og unge i et negativt- og positivt perspektiv	18
5.2 Rutiner miljøarbeidere har for å legge til rette for medvirkning på barneverninstitusjon	19
5.2.1 God- og dårlig tilrettelegging for medvirkning.....	19
5.3 Relasjon og mestring	21
5.3.1 Trivsel og trygghet som grunnlag for god relasjon, tillit og mestringsfølelse.....	21
5.4 En kort beskrivelse av noen løsninger som kan være med å ivareta barn og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon på en bedre måte	22
6 Konklusjon	24
Litteraturliste	26

1 Innledning

I denne oppgaven skal jeg skrive om «hvordan barn- og unges medvirkning blir ivaretatt av miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon». Dette er et tema jeg finner interessant etter jeg hadde min praksisperiode på barnevernsinstitusjon, hvor hverdagen besto mye av barn og unges mulighet til å medvirke i alt fra egen sak til hvordan de ville at hverdagen på institusjonen skulle være. Noe som også fikk meg til å bli interessert i dette temaet var observasjon jeg hadde under min praksisperiode. Det gikk ut på at det var forskjellig interesse blant ungdommene når det kom til å medvirke både når det gjaldt sin egen sak og ønsker for hverdagen på barnevernsinstitusjonen. Dette skapte utfordringer for de ansatte fordi medvirkning blant beboere vare noe de jobbet for, og prøvde å motivere barna og ungdommene til å ta i bruk.

Det er mange barn og unge som bor på barnevernsinstitusjon over hele landet, som fører til at blant annet medvirkning er et dagsaktuelt tema. (Reime, 2017) Ifølge Bufdir var det totalt 990 barn som bodde på institusjon i 2022. (Bufdir, 2022) Det kan være ulike årsaker til at barn havner på barnevernsinstitusjon, og barnas opplevelse av å bo på barnevernsinstitusjon kan være forskjellig. Bufdir viser også til at det er færre og færre barn som havner på barnevernsinstitusjon i forhold til fosterhjem, som også fører til at oppholdet på barnevernsinstitusjon blir kortere for flere barn og unge. (Bufdir, 2022) Det er som oftest de ungdommene som har særlige behov, hvor fosterhjemmet ikke kan dekke deres behov som havner på institusjon. (Bufdir, 2020)

I løpet av de siste tiårene har det blitt utviklet flere ulike modeller som er med på vise til ulike grader av medvirkning. (Paulsen, 2016) Harts og Arnsteins modeller er to modeller som har vært brukt, men som også har fått mye kritikk. I nyere tid er det fokus på å skape modeller og teorier som kan vise til hvilke faktorer som påvirker graden av deltakelse hos barn og unge. (Paulsen, 2016)

Målgruppen for denne oppgaven er barn og unge som bor på barnevernsinstitusjon og har mulighet til å medvirke gitt deres alder og modenhet. Ifølge barnevernsloven og barnekonvensjonen, som jeg kommer tilbake til senere i oppgaven, så har barn og unge rett til å medvirke og rett til nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse, hvor loven også skal bidra til at de møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. (Barnevernsloven, 2022)

1.1 Problemstilling

Problemstillingen for denne bacheloroppgaven er:

«Hvordan jobber miljøterapeuter for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon?»

I denne oppgaven blir også barnevernspedagoger, miljøarbeidere og ansatte på barnevernsinstitusjon brukt som begrep på de ansatte som jobber på barnevernsinstitusjon og som jobber med å sikre barn og unges medvirkning. Oppgaven kommer også til å vise til funn som handler om hvordan barn og unge føler muligheten for medvirkning er på barnevernsinstitusjon.

1.2 Definisjon av sentrale begreper

1.2.1 Miljøterapeut

En miljøterapeut er en fagperson som innehar en kompetanse og ferdigheter innenfor et teoretisk fagfelt, men også har de praktiske ferdighetene som kreves for å jobbe miljøterapeutisk med for eksempel barn og unge. (Larsen, 2004, s. 121) Den primære miljøterapeutiske oppgaven for miljøterapeuter på barnevernsinstitusjon er å legge til rette i miljøet slik at barn og unge med utfordringer, komplekse utfordringer og dårlig integrerte barn og unge får mulighet til å jobbe med sin utvikling som kan føre til en positiv forandring. (Gustumhaugen et al., 2017, s. 23) Miljøterapeuten sin rolle handler også mye om å bruke seg selv i de ulike situasjonene man møter, man har egne verdier, holdninger og væremåte som individ. Dette fører til at miljøterapeutens hverdag på, for eksempel barnevernsinstitusjon, preges mye av hvordan miljøterapeuten er som person. (Larsen, 2004, s. 121)

1.2.2 Miljøterapi

Miljøterapi er en type terapiform som ofte blir brukt i ulike institusjoner, som for eksempel barnevernsinstitusjon. Ofte blir miljøterapi beskrevet som en måte å arbeide med mennesker etter ulike atferdsterapeutiske, systemiske eller psykodynamiske prosesser, men miljøterapi handler også mye om den tilstedeværelsen i miljøet sammen med de menneskene man jobber med. (Olkowska & Landmark, 2026, s. 23) Miljøterapi bygger på fem grunnprinsipper som er det systematiske prinsipp, det relasjonelle prinsipp, det strukturell prinsipp, prinsipp om kunnskap om miljøfaktorer og det helhetlige prinsipp. (Olkowska & Landmark, 2026, s. 23-24) Det er disse prinsippene til sammen som utgjør miljøterapi. Man kan også forstå

miljøterapi hvis man deler begrepet i to, hvor den miljødelen handler om å legge til rette og organisere mens terapidelen går ut på utvikling og forandring.

1.3 Relevans for barnevernspedagoger

Innenfor fagfeltet barnevern og barnevernspedagoger er det et vidt spekter av ulike jobber man kan ha med denne fagkunnskapen man tilegner seg under bachelorutdanningen. Tema og problemstilling i denne oppgaven er svært relevant for barnevernspedagog utdanning, da man som barnevernspedagog kan jobbe på ulike barnevernsinstitusjoner.

Barnevernspedagoger kan jobbe med barn og unge i sårbare situasjoner på barnevernsinstitusjoner. Som barnevernspedagog på barnevernsinstitusjon jobber man i et «sosialt system» hvor ansatte og beboere er i samspill og påvirkes av hverandre. (Kvaran & Holm, 2012, s, 233) Som barnevernspedagog på barnevernsinstitusjon må man ha en bevisst holdning og atferd i forhold til at maktforholdet mellom beboer og miljøterapeut er asymmetrisk. Dette maktforholdet kan gå begge veier, det kan oppstå en konflikt mellom beboere og ansatte og det kan fungere fint.

1.4 Oppgavens oppbygging

Bacheloroppgaven er delt inn i seks kapitler. Første kapittel presenterer jeg tema og interessen for dette. Deretter presenterer jeg problemstilling og gjør rede for noen sentrale begreper som er relevant for tema. I dette kapittelet blir det også skrevet om hvilken relevans tema og problemstilling er for barnevernspedagoger, før jeg kommer til neste kapittel som går på metode og søkeprosess. I dette kapittelet skriver jeg kort om litteraturstudie som er den metoden som er valgt for bacheloroppgaven, før jeg tar for meg søkeprosessen som omhandler hvordan jeg fant de ulike artiklene jeg har valgt som funn i denne oppgaven. I dette kapitelet tar jeg også for meg kildekritikk. Kapitel tre presenterer jeg den teorien jeg har valgt som relevant teori for min oppgave, hvor jeg også tar for meg noen teoretiske perspektiver. Videre i neste kapittel presenterer jeg mine funn i de artiklene jeg har valgt, før jeg i kapittel fem tar for meg drøfting og diskusjon basert på den teorien jeg har valgt og de funnene som kom fram i de ulike artiklene. Som avslutning tar jeg for meg noen refleksjoner før konklusjon.

1.5 Avgrensing

Hvordan barn og unges medvirkning bli ivaretatt på barnevernsinstitusjon kan bli sett fra flere vinkler og perspektiver. Det er mange ulike faktorer og opplevelser av hvordan barn og unges medvirkning blir ivaretatt, og artiklene jeg har valgt for denne oppgaven beskriver mange. Ut ifra oppgaven omfang har jeg valgt å avgrense oppgaven til et utvalg av disse. Jeg har valgt å fokusere på hvordan barnevernspedagoger jobber for å ivareta barn og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon fra miljøterapeutenes- og barn og unges perspektiv. Det finnes mange ulike perspektiver rundt dette temaet, men de vil ikke bli diskutert i denne oppgaven.

2 Metode

2.1 Litteraturstudie

En metode er et redskap man bruker for å samle inn data for å oppnå ønskelige resultater, som i dette tilfellet er å svare på en problemstilling. (Dalland, 2020, s. 56-57) Denne bacheloroppgaven bygger på metoden litteraturstudie. Med denne metoden innhenter man tidligere fagkunnskap, teori og forskning gjennom databaser for å belyse den problemstillingen man har valgt. (Dalland, 2020, s. 199) Målet for en litteraturstudie er å samle eksisterende og relevant forskning og teori for å besvare den problemstillingen man har valgt ut ifra temaet man ønsker.

2.2 Søkeprosess

I starten av min søkeprosess ønsket jeg å bli litt bedre kjent med litteraturen rundt det temaet jeg hadde lyst å skrive om. Jeg hadde ikke fastsatt en problemstilling, men hadde tenkt på hvilket tema jeg ønsket å ta for meg. Jeg prøvde ut ulike søkeord for å finne relevante kilder til ønsket tema. Under innledende søk ble mange ulike søkeord tatt i bruk før jeg siktet meg inn til et mindre område innenfor det temaet jeg synes var spennende og interessant, hvor jeg også kom fram til en problemstilling. Dette førte også til at De ulike databasene som ble brukt under søkeprosessen var Oria, Idunn og google scholar.

I Jeg startet å søke på databasen Oria, der søkeordene var: Barnevernsinstitusjon, Medvirkning og Barn* AND ungdom*. Ut ifra dette søket fikk jeg opp 7 treff. Deretter byttet jeg ut de søkeordene i databasen Oria til Barn* AND ungdom* og medvirkning. På dette søket fikk jeg 10 treff. Trunkering ble brukt i begge søkene for å få flere varianter av ordet. (Helsebiblioteket, 2020) Ut ifra disse søkene ble to tekster brukt som er relevant for å belyse tematikken i denne oppgaven samt relevant for problemstillingen. Den ene teksten har tittelen «Brukermedvirkning i barnevernsinstitusjon i et salutogent perspektiv.» Den andre hadde tittelen «Skiftende regler og praksiser i omsorgsmiljøet i en barnevernsinstitusjon.»

Videre i søket brukte jeg databasen Idunn for å se om jeg fikk flere relevante artikler som kunne underbygge min problemstilling. Søketeknikken og søkeordene som ble brukt i søket var veldig lik de jeg brukte i Oria. Søkeordene på databasen Idunn ble da: barnevernsinstitusjon AND medvirkning AND barn* AND ungdom*. I dette søket satte jeg også en grense for utgivelse fra alt mellom 2016 og 2024. Ut ifra dette søket fikk jeg opp 24

resultater. Fra disse 24 treffene på var det ingen av de tekstene som var svært relevant for min oppgave.

I søkeprosessen brukte jeg også google scholar hvor søkeordene var «miljøterapi i barnevernsinstitusjon» hvor det kom 11 resultater blant annet en vitenskapelig publikasjon med tittelen: «Når kunnskap sitter i veggene – En empirisk studie av ulike kunnskapsformer og muligheter for kunnskapsutvikling i to barnevernsinstitusjoner. Dette var en studie jeg var innom, men ut ifra oppgavens omfang fant jeg ut at den ikke fikk plass i denne oppgaven.

Jeg har også brukt det Dalland kaller snøballmetoden. (Dalland, 2020) Denne metoden ble brukt da jeg fant aktuell og interessant litteratur i flere vitenskapelige artikler som jeg fant relevant for mitt tema og min problemstilling. Under denne metoden fant jeg en engelsk tekst med tittelen «Children´s and young people´s participation within child welfare and child protection services»

2.3 Kildekritikk

I en litteraturstudie er det viktig å være kildekritisk, dette er for at kildene og litteraturen man innhenter skal være av kvalitet. Det å være kildekritisk er også med på å sikre oppgaven validitet som står for relevans og gyldighet, og det kan være med på å vurdere om litteraturen er pålitelig. (Dalland, 2020, s. 43) For denne oppgaven lagde jeg inklusjon- og eksklusjonskriterier for at oppgaven skal ha en faglig standard. Inklusjonskriteriene gikk hovedsakelig ut på at litteraturen jeg fant skulle være fagfellevurdert eller vitenskapelige publikasjoner. (Tjora, 2020, s. 145-157) Eksklusjonskriteriene mine var litteratur som hadde lav pålitelighet, og artikler som var skrevet før 2014 med et unntak på et forskningsbasert temahefte fra 2007 som er svært relevant for tema og problemstilling.

Denne bacheloroppgaven er i hovedsak bygget på primærkilder for å være pålitelig og kildekritisk. Primærkilder handler om at man tar utgangspunkt i forfatterens forskning og teori som underbygger den forskningen den har gjort. Jeg har også valgt en sekundærkilde som er relevant for å belyse tema og problemstilling for å ha flere funn om tema for å sammenligne med andre funn i artiklene jeg har valgt. Svakheten med å velge sekundærkilder kan være at de ikke er oppdatert med tanke på praksis i dagens samfunn, noe man må være kritisk til i forhold til hvilke funn som blir brukt i oppgaven.

3 Teori og relevant litteratur

3.1 Medvirkning

Medvirkning er et begrep som omhandler at sin mening blir hørt og tatt på alvor, og at den informasjonen man sitter på blir tatt i betraktning om eventuelle beslutninger skal tas.

Medvirkning sett i et barnevernsfaglig lys handler om at barnet blir sett som en aktiv aktør og deltaker i forhold til medvirkning i alle sammenhenger som omhandler barnet selv. (Studsrød et al., 2019) I praksis handler det om å gi barnet mulighet til å danne seg egne meninger og komme med innspill, sett at barnet har fått tilstrekkelig informasjon om egen sak. (Bunkholdt & Kvaran, 2021) Barnets synspunkter, innspill og meninger skal bli tatt hensyn til og tatt på alvor, sett i lys av barnets alder og modenhet. (Tjelflaat & Ulset, 2007, s. 16)

Medvirkning omhandler også at barnet blir sett på som en styrke i egen sak hvor dets stemme er en viktig faktor for beslutninger som blir tatt. Det blir sett på som å styrke barnet som subjekt hvor barnet har rett på tilstrekkelig og tilrettelagt informasjon om egen sak. (Studsrød et al., 2019, s. 30) Barnets medvirkning er en lovpålagt rett barn og unge har som både er nevnt i barnekonvensjonen og barnevernsloven, noe som kommer nedenfor. For at barn og unge skal få medvirke er det viktig at miljøarbeidere på institusjon også legger til rette for dette.

3.2 Lovverk

Barnevernet jobber etter Barnevernsloven hvor det skal være hjemmel i lov for de beslutningen som blir tatt. Medvirkning er en lovfestet rettighet barn og unge har, som både er lovfestet i barnevernsloven og barnekonvensjonen.

I barnevernsloven § 1-4: Barnets rett til medvirkning står det «et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet ...», «barnets skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.» (Barnevernsloven, 2022, § 1-4) Videre står det også at all informasjon som barnet gir skal barnet få innsyn i og få informasjon om hva den informasjonen skal brukes til.

I rundskrivene blir det beskrevet at barnet har en rett til å medvirke, ikke en plikt. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og ut ifra dette rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. I rundskrivene står det videre at barnets etnisitet, religion, kultur og språklig bakgrunn skal bli tatt hensyn til.

I FNs barnekonvensjon står det i kapittel 6 artikkel 12 står det at et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal få retten til å fritt gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som omhandler barnet selv, og dette sett opp imot barnets alder og modenhet (Prop. 169 L, kapittel 6)

3.3 Mestring i eget liv

For å forklare ordet mestring kan man referere til Madsen (2012) som sier at «mestring er å beherske egne personlige ressurser på relevante måter i en gitt situasjon.» (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 69) I følge Bunkholdt og Kvaran (2021) kan man se mestring innenfor det salutogenese som betyr «det som skaper sunnhet.» Det å føle mestring er sunt og viktig. Kvaran og Holm skriver også det å erstatte ordet «utfordringer» hos barn og unge på institusjon og erstatte det med «utviklingspotensial». Det kan være med på å fokusere på barn og unges ressurser som også fører til mer fokus på mestring. (Kvaran & Holm, 2012, s. 75)

Som barnevernspedagog og miljøarbeider på barnevernsinstitusjon er det viktig å finne det barnet eller ungdommen kan, er god på og har lyst til. Lokke fram de ressursene hvert enkelt barn og unge har. Mange barn og unge som bor på institusjon har ofte utfordringer, det er vanligvis det som er mest synlig og det kan føre til at det får mest oppmerksomhet. Noe som er viktig å tenke på da for miljøterapeutene som jobber på barnevernsinstitusjon er å ikke fokusere på det negative, men finne det positive i hver enkelt. (Kvaran & Holm, 2012, s. 75) (skaper en god følelse, lettere å bli kjent)

3.4 Teoretisk perspektiv

Ulike teoretiske perspektiver som er viktig å belyse i denne oppgaven er relasjon, tillit og anerkjennelse. Teoretiske perspektiver er med på å belyse temaet og er viktige punkter til en bedre forståelse av temaets kompleksitet.

3.4.1 Relasjon

Relasjon handler om hvordan to eller flere mennesker samhandler med hverandre. Det kan være hvordan man samhandler gjennom handlinger og følelser og hvordan disse forbindelsene mellom hverandre er med på å påvirke deres handlinger og opplevelser, og at dette blir delt mellom mennesker. (Olkowska & Landmark, 2016, s. 71) I utdanningen til barnevernspedagog lærer vi om relasjonsbegrepet på en teoretisk måte med faglig innhold, i

praksis blir begrepet mer personlig hvor man skal skape dette med andre mennesker.
(Sommerfeldt, 2019)

Sett i en miljøterapeutisk lys er relasjon viktig for å få til et godt samarbeid med ungdom på institusjon. Miljøterapeutens relasjon til ungdommen er avgjørende for godt samarbeid, men den viktigste faktoren innenfor dette er hvordan ungdommen selv opplever relasjonen med den voksne på institusjon. (Olkowska & Landmark, 2016, s. 28) Miljøterapeuten skal i sin rolle organisere miljøet og gjennom det relasjonelle arbeidet med ungdommen legge til rette for at barnet eller ungdommen «realisere egne muligheter og arbeide med sin forandring og utvikling.» (Sommerfeldt, 2019, s. 175) Miljøterapeuten skal blant annet legge til rette for medvirkning. Relasjon er svært viktig for å oppnå god medvirkning.

Man kan se på at en god relasjon mellom mennesker er en trygg plass hvor man kan dele og snakke om følelser og intensjoner, ønsker og vanskelige situasjoner eller andre temaer som man vil snakke om med noen man stoler på. (Olkowska & Landmark, 2016, s. 28) Dette kan være med på å skape en større åpenhet som er viktig når det er snakk om medvirkning. Det at barn og ungdom på institusjon føler og merker en forskjell i deres situasjon når de selv velger å komme med egne meninger og se at deres uttalelser blir tatt i betraktning. →

3.4.2 Tillit

Tillit er et begrep som ofte kommer sammen med god relasjon og som handler om at man oppfatter andre som god, ærlig og til å stole på. På en barnevernsinstitusjon kommer tillit om som et svært viktig tema. Ungdommene på en barnevernsinstitusjon har ofte opplevd flere relasjonsbrudd og tillitsbrudd som ofte kan føre til at det tar lengre tid for dem å kunne stole på andre. (Skinnes, 2020, s. 26)

3.4.3 Annerkjennelse

Annerkjennelse handler om at man aksepterer andre slik som de er, og respekterer deres opplevelse av virkeligheten som gyldig. Annerkjennelse, i en barnevernsfaglig setting med fokus på medvirkning, går ut på hvordan barnet eller ungdommen føler at deres opplevelse i sin sak blir verdsatt og hvordan den informasjonen de kommer med fra deres opplevelse blir respektert og forstått. (Gamst, 2017, s. 84) Medvirkning sett i lys av annerkjennelse er at barnet har rett på medbestemmelse og delaktighet og kan komme med sine opplevelser i sin

sak. Når barnet- eller ungdommens informasjon blir akseptert på den måten at den blir tatt i betraktning i deres sak vil det kunne skape en større motivasjon til å delta og kommunisere.

Ut ifra begrepet annerkjennelse så kan man også se på om man ser på barnet og ungdommen som «becomings» eller «beings». «Becomings» går ut på at man ser på barn og ungdom i utvikling. Ved å se barn og ungdom som becomings vil den voksne få en overlegen posisjon i forhold til barn og ungdom, hvor de mener de vet best hva som er best for barnet. (Studsørød et al., 2019) Å se barn og ungdom som «beings» derimot er å se dem som aktører i eget liv, hvor de er kompetente, aktive og «eksperter på eget liv.» (Studsørød et al., 2019, s. 27) Barn er aktører i eget liv som tenker, handler og vurderer ut ifra sine forutsetninger, dette fører også med seg en annerkjennelse om at barn er medborgere med egne rettigheter. (Studsørød et al., 2019)

4 Relevante funn

I artikkelen «Skiftende regler og praksiser i omsorgsmiljøet i en barnevernsinstitusjon» med forfatter Gro Ulset skriver forfatteren om hvordan en barnevernsinstitusjon er et hjem for flere barn og unge i oppveksten samt en arbeidsplass for miljøterapeuter. Beboerne på institusjonen må forholde seg til flere ulike ansatte, som kan føre til ulike praksiser ut ifra hvilke ansatte som er på jobb. Forskingen som er valgt for denne artikkelen er valgt på bakgrunn av den gir et innblikk i institusjonens sosiale liv og omsorgsmiljø, og barnevernsinstitusjonens ulike aspekter rundt opplevelser. (Ulset, 2018) Artikkelen viser til en tidligere studie der det var fokus på formelle, systematiske metoder utøvet gjennom fasemodeller hvor man ønsket å styre ungdommenes være- og handlemåter på. Ut ifra disse metodene førte det til at medvirkningen i det daglige ble begrenset, noe som også ungdommene opplevde som vanskelig. (Ulset, 2018) Artikkelen viser også til at miljøarbeiderne på institusjonen måtte ha et tett samarbeid for å utøve felles grenser og praksis, samt ta hensyn til hver beboers behov. Ulset (2018) viser til en studie hvor ungdom opplevde at de ansatte hadde ulike måter å gjøre ting på, de ønsket seg faste rutiner som førte til at hverdagen ble mer forutsigbar. Trivsel og trygghet var noe ungdommen ga uttrykk for at de trengte for å gjøre det lettere å samhandle med de voksne. Trivsel var ofte knyttet til det subjektive og opplevelsesmessige som hadde en tilnærming i form av blant annet mestring. Trygghet var også en faktor innenfor denne studien hvor det kom fram at en faktor for å skape dette var faste rutiner og en konsistent praksis. (Ulset, 2018) En annen studie Ulset (2018) viser til er en definisjon at trygghet kan forstås som en form av mestring. Ved at hverdagen på institusjon ble forutsigbare følte ungdommene seg tryggere og miljøarbeiderne på institusjonen ble også mer forutsigbare med tanke på hvordan de gjorde ting i praksis. Miljøterapeutene på institusjonen la også opp for at barna og ungdommene som bodde på institusjonen kunne få mulighet til å medvirke når det gjaldt planlegging av middager og innkjøp av matvarer. (Ulset, 2018) Noen av ungdommene referer til ulike forhold hvor de voksne har brukt trusler i verbal kommunikasjon hvor de også snakker nedlatende. Ungdommene var opptatt av hvordan de ble møtt både verbalt og ikke-verbalt. Situasjoner som virker truende vil minske tryggheten på institusjonen, som fører til at det grunnleggende for god relasjon mellom miljøarbeidere og beboere ikke ligger til grunn. At de voksne ser dem, tøyser, bidrar til å skape god stemning og viser viktige verdier som er knyttet til utøvelse av god omsorg på derimot, øker tryggheten stabiliteten på institusjonen.

Denne engelske artikkelen «children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art-review» viser de til at barn har rett på en kombinasjon av medvirkning, omsorg og beskyttelse, det må være en balanse mellom disse faktorene. (van Bijleveld et al., 2013) Studien nevner at den personlige relasjonen mellom barnet og miljøarbeideren er det viktigste for å tilrettelegge for deltakelse og medvirkning. Artikkelen viser videre til at miljøterapeuter skal legge til rette for medvirkning, men at barnet selv velger om den vil gi informasjon og benytte seg av å medvirke i egen sak. Under en studie som artikkelen referer til var det flere ungdommer som følte de hadde begrensede muligheter til å påvirke i egen sak. Videre forteller noen av ungdommene at miljøarbeiderne på institusjonen som verdsatte deres synspunkter og meninger ga dem en følelse av at de ble tatt alvorlig, noe som fikk dem til å føle seg vel og verdsatt (van Bijleveld et al., 2013) Studien viser til at barn og unge reagerte positivt når miljøarbeidere lyttet til deres meninger og ideer. Hvis miljøarbeideren derimot ikke lyttet til deres meninger og tok dem alvorlig følte barn og unge seg maktløse og lite sett. Det førte til fravær av deltakelse, som ga barn og unge en følelse av å bli oversett og ignorert og som førte til redusert selvtillit og egenverd. Barn og unge følte seg frustrerte når deres ønsker og meninger ikke ble tatt i betraktning uten å få en forklaring på hvorfor miljøarbeiderne valgte å gjøre dette. De følte seg hjelpeløse og desperate når miljøarbeidere valgte å overstyre dem i beslutningsprosessen. (van Bijleveld et al., 2013) Ut ifra studien sa barn og unge at de valgte ulike måter å reagere på etter situasjoner hvor deres meninger ble ignorert eller avvist, en av måtene var å trekke seg tilbake og unngå engasjement rundt medvirkning. Et av hovedfunnene i denne artikkelen når det kommer til miljøarbeidernes perspektiv er at det er en del uenighet om hvordan man skal forstå deltakelse og medvirkning, og hvilken vekt det skal tillegges. Miljøarbeiderne anerkjenner at barn medvirkning og deltakelse er viktig, men de har ulike synspunkt på hva det innebærer. Et eksempel på dette er at noen miljøarbeidere mener at medvirkning innebærer at barnet skal få muligheten til å komme med sine synspunkt og meninger, men noen andre mener det innebærer at barnet skal få tilstrekkelig informasjon om sin sak. (van Bijleveld et al., 2013)

Denne artikkelen «barn og unges medvirkning i barnevernsinstitusjon» viser de til at barn og unge i dag har fått styrket sine rettigheter når det gjelder medvirkning i barnevernet gjennom barnevernsloven og barnekonvensjonen. Barnet skal bli forstått som et selvstendig individ der dets mening skal legges vekt på i saker som omhandler barnet selv. (Tjelflaat & Ulset, 2007) Barneperspektivet er et begrep Tjelflaat og Ulset nevner som er knyttet opp med barnets opplevelser og erfaringer. Videre skriver de at «problemet for den voksne, kan ofte være at

man lett blir «blind og døv» for barnets opplevelse, som for barnet er dets virkelighet og dets perspektiv.» (Tjelflaat & Ulset, 2007, s. 14) Den voksne kan velge å ta barneperspektivet og forstå barnet på den måten at man setter seg inn i barnets situasjon, men det kan være vanskelig å fjerne seg selv fra perspektivet man har som voksen i denne sammenheng. (Tjelflaat & Ulset, 2007)

Den voksnes perspektiv kan forstås i to sammenhenger. Den ene er å forstå barnets som «objekt», forstå barnets som passiv som trenger beskyttelse og hjelp. Den andre måten å forstå barnet er som «subjekt», denne måten er å se på barnet som en aktiv deltaker som har rett på medbestemmelse og innflytelse. For å jobbe med barns medvirkning i praksis forutsetter det at man har en forståelse av barnet som en selvstendig aktør som er i stand til å danne seg egne meninger og blir sett på som en deltaker, og ikke som en passiv mottaker. (Tjelflaat & Ulset, 2007) Selv om barnets skal bli sett på som en aktiv deltaker som kan medvirke så har barnets også rett på å omsorg og beskyttelse. Det betyr ikke at omsorg og beskyttelse erstatter medvirkning, men at dette fungerer sammen.

Noen utfordringer man kan møte med medvirkning på barnevernsinstitusjon er barnets medvirkning sett i lys av dets alder og modenhet. Barnets alder og modenhet gir rom for de voksne å gjøre en skjønnsvurdering når det kommer til barnets medvirkning, noe som kan bidra til å skape en ubalansert maktbalanse mellom barnet og den voksne.

For å se dette i en institusjonell setting, kan man se på det slik at institusjonen representerer et kunstig miljø med bestemte strukturer som barn og unge må forholde seg til. Artikkelen viser til at dette kan gå imot barn og ungdommens preferanser, men skaper en forutsigbar hverdag (Tjelflaat & Ulset, 2007)

Studien ønsket å få frem beboernes medvirkning i undersøkelsen sin, og hvordan dette foregår i praksis på barnevernsinstitusjon. Sentrale rutiner som de ansatte fremhevet for å ivareta beboernes medvirkning var husmøter og middagsmåltider. Alle institusjonene i denne undersøkelsen hadde husmøter som de jobbet for å få gjennomført en gang hver uke. (Tjelflaat & Ulset, 2007) Under disse møtene kunne ungdommene komme med ønsker, kritikk, forslag og meninger, hvor man kunne snakke og diskutere om det som ble tatt opp. Miljøterapeutene på institusjonene mente at dette var med på å ivareta beboernes medvirkning, deltakelse og innflytelse på institusjonen. (Tjelflaat & Ulset, 2007)

I denne studien med tittelen «brukermedvirkning i barnevernsinstitusjoner i et salutogent perspektiv» legger Skinnens (2020) frem resultater fra sin studie som tar utgangspunkt i

hvordan ungdom som bor på institusjon opplever sin deltakelse når det kommer til medvirkning. Ut ifra denne studien kommer det fram at flere av ungdommene føler deres medvirkning blir tatt i betraktning i uvesentlige saker, og at det ikke føler seg hørt. (Skinnes, 2020) Ungdommene forteller at de ikke føler at de blir tatt på alvor, selv om de blir oppmuntret av ansatte til å dele tanker, følelser, meninger og medvirke. De sitter igjen med en følelse av at de ikke føler seg hørt. Noen av ungdommen i denne studien sier også at de har sluttet å si hva de mener på grunn av at den informasjonen ikke blir tatt vare på.

Andre funn Skinnes har funnet i undersøkelsen sin er at noen ungdommer føler de får medvirke i egen sak og at dette gir de en følelse av kraft, styrke og kontroll over eget liv, og dette får de til å se lyst på framtiden. (Skinnes, 2020) Ungdommene har flere meninger over hvordan de føler institusjonene må jobbe for å fremme medvirkning. En mening som kommer fram i studien var at de ansatte tar seg tid til å sette seg ned sammen med ungdommene, legge planer sammen, og de sammen kan snakke om hva som er det beste for ungdommen uten å tenke ut dette selv. Inkludere ungdommen i dens sak og la dem påvirke i sitt liv. (Skinnes, 2020) Når de opplevde medvirkning følte de seg sett, anerkjent og inkludert.

5 Diskusjon/drøfting

I denne delen av oppgaven ser jeg på oppgaven teori og relevant litteratur opp mot de funnene som kom fram i de ulike artiklene jeg har valgt å legge vekt på for denne oppgaven. Hvordan miljøarbeiderne forstår barn og ungdom vil komme til å påvirke deres muligheter til medvirkning. Rutiner, kunnskap og kunnskapsoverføring vil også være betydelig for barns medvirkning på barnevernsinstitusjon. Både miljøarbeidernes og barn og unges opplevelse av medvirkning vil komme i denne delen. Det vil bli sett opp imot medvirkning, lovverk, relasjon, tillit og annerkjennelse. Nå skal jeg diskutere funnen opp imot teori og opp imot problemstillingen: *Hvordan jobber miljøterapeuter for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon?*

5.1 Annerkjennelse

5.1.1 Miljøarbeidernes syn på barn og unge i et negativt- og positivt perspektiv

Sett i lys av teori så kan man se på begrepet annerkjennelse opp imot miljøarbeidernes syn på barn og unge. Annerkjennelse handler om hvordan man ser andre og hvordan man aksepterer andre, og respekterer deres syn på virkeligheten. Hvordan miljøarbeiderne ser på barn og unge på institusjoner og hvordan de behandler barn og unge var helt avgjørende for hvordan barn og unge følte seg. Ut ifra barnevernloven og barnekonvensjonen har barn og unge rett til å medvirke i egen sak (Barnevernloven, 2022, § 1-4), men hvordan dette foregår i praksis kan sees i lys av hvordan barn og unge blir sett på av voksne rundt dem.

«Barneperspektivet» er et begrep som kan gi uttrykk for hvordan man forstår barnets erfaringer og opplevelser. Tverfjell skriver at «Problemet for den voksne, kan være at man lett blir «blind og døv» for barnets opplevelse, som for barnet er barnets virkelighet og perspektiv» (Tjelflaat & Ulset, 2007, s. 14). Når Tverfjell sier at man kan «ta barneperspektivet» og sette seg inn i barnets perspektiv kan dette være utfordrende. (Tjelflaat & Ulset, 2007) Det som kan være en utfordring rundt dette er at den voksne har sine erfaringer og sin kunnskap som ligger til grunne i sine vurderinger. Det å sette seg inn i hvordan et barn tenker med den kunnskapen man som utdannet barnevernspedagog har, kan være vanskelig.

I en studie om ungdommer som bor på en barnevernsinstitusjon erfarte de at miljøarbeiderne som jobbet på deres institusjon ikke tok de seriøst og ikke hørte på det de hadde å si. Dette

førte til at ungdommene satt igjen med en følelse av maktesløshet og at de ble lite sett. (van Bijleveld et al., 2013) Dette førte til at fravær av deltakelse hvor ungdommene satt igjen med en følelse av å bli ignorert og oversett. Konsekvensene av dette førte til at barn og unge fikk redusert selvtillit og egenverd. (van Bijleveld et al., 2013)

Den voksnes perspektiv på barn og unge kan forstå i to sammenhenger: den ene handler om å forstå barnets som «becomings», forstå barnet som objekt som trenger hjelp og beskyttelse. (Tjelflaat & Ulset, 2007) I denne sammenhengen får «den voksne» en overlegen posisjon i forhold til barnet, hvor de voksne vet hva som er «til det beste» for barnet. Den andre måten å forstå barn og unge er å se dem som «beings». På denne måten ser man på barnet som subjekt og en aktiv deltaker i egen sak, og blir sett på som kompetente og «eksperter på eget liv» (Studsrod et al., 2019, s. 27) Barnet er en selvstendig aktør som kan danne seg egne meninger som skal bli tatt i betraktning i deres sak, sett i lys av barnets alder og modenhet. Barnets alder og modenhet gir rom for de voksne å foreta en skjønnsvurdering som kan bidra til å skape en ubalansert maktbalanse mellom barnet og den voksne.

I en studie kom det fram at miljøarbeidere som arbeidet på en barneverninstitusjon som verdsatte ungdommenes synspunkter og meninger ga dem en følelse av at de ble tatt alvorlig som fikk dem til å føle seg vel og verdsatt. (van Bijleveld et al., 2013) Annerkjennelse handler om å respektere andres opplevelse av virkeligheten og se den som gyldig. Det å akseptere barn og unges perspektiv på deres virkelighet handler om å anerkjenne deres syn og opplevelse. Når barnevernspedagoger og miljøarbeidere som jobber på barneverninstitusjon hører, anerkjenner og tar videre den informasjonen barn og unge kommer med vil det kunne skape en større motivasjon for barn og unge for å delta og kommunisere aktivt for å kunne være med å påvirke i saken som vedrører dem.

5.2 Rutiner miljøarbeidere har for å legge til rette for medvirkning på barneverninstitusjon

5.2.1 God- og dårlig tilrettelegging for medvirkning

En institusjon representerer et kunstig miljø med bestemte strukturer som beboere og miljøarbeidere må forholde seg til. Flere av disse strukturene er lovfestet i barnevernsloven som blant annet «Barnets rett til medvirkning». (Barnevernsloven, 2022, § 1-4) Gode rutiner er viktig for å skape en forutsigbar hverdag for barn og unge på institusjon. Med gode rutiner

som gjøres kjent for beboerne på institusjonen kan dette også føre til ønske om å påvirke hverdagen sin. En studie viser til barnevernsinstitusjoner som ivaretar medvirkning for beboere når det gjelder middag, matvarer og aktiviteter ungdommene ønsker å gjøre. Sentrale rutiner som ble framhevet i denne studien er «husmøte» og ukesplanlegging for middag. Alle institusjoner i denne studien hadde husmøter de holdt for beboerne hver uke. (Tjelflaat & Ulset, 2007) Under husmøtene kunne barn og unge som bodde på institusjonen komme med ønsker for måltider, ønsker om ulike aktiviteter, komme med kritikk om noe de skulle ønske var annerledes, komme med forslag og meninger, fortelle hvordan de har det på institusjonen og at det skulle være rom å snakke og diskutere og sammen komme fram til hvordan de ønsket at institusjonen skulle være best mulig for alle sammen. Miljøterapeutene på barnevernsinstitusjonene mente at dette var med på å ivareta medvirkning, deltakelse og innflytelse for barn og unge på barnevernsinstitusjonen.

I en studie kommer det fram at ungdommer på en barnevernsinstitusjon opplever at deres deltakelse og medvirkning blir tatt i betraktning i uvesentlige saker som ikke betyr noe for dem i hverdagen eller i deres sak. (Skinnes, 2020) Flere av ungdommene føler at de ikke blir hørt eller tatt på alvor. Ungdommene forteller at miljøarbeidere på institusjonen oppmuntrer de til å medvirke med å dele tanker, følelser og meninger, men forteller videre at de sitter igjen med en følelse av at den informasjonen de deler ikke blir tatt vare på. På grunn av den følelsen ungdommene sitter igjen med forteller noen av dem at de har sluttet å si hva de mener. Et sitat fra en av ungdommene var «Jeg slutta å si hva jeg mente. Hvorfor si hva jeg mener når de ikke tar vare på det.» (Skinnes, 2020, s. 43)

Andre funn som kommer fram i studien til Skinnes (2020) er noen ungdommer som får medvirke i egen sak, hvor de forteller videre at det gir de en følelse av kraft, styrke og kontroll over eget liv. Deres medvirkning får de til å se lyst på framtiden. (Skinnes, 2020) I denne studien kommer det ulike svar og opplevelser av medvirkning. Det finnes flere ulike sider av medvirkning fordi alle barn og unge er forskjellige. Det finnes også flere sider av en sak, med tanke på at barnet eller ungdommen kan ha et helt annet perspektiv enn det miljøterapeuten har. Ungdommen kan for eksempel føle at den ikke har fått mulighet til å medvirke, mens miljøterapeuten kan føle at den har prøvd å få ungdommen til å medvirke, men uten å lykkes. En ungdom i Skinnes sin studie har en god opplevelse av medvirkning og samarbeid på den barnevernsinstitusjonen den ungdommen bor på. Ungdommen forteller at det kjennes godt å få ha litt kontroll over eget liv. (Skinnes, 2020) Sitat fra ungdommen:

«Jeg føler jeg er verd noe da og at jeg er viktig. At jeg betyr noe for noen. Og at det er en god følelse å ha mer kontroll over eget liv.» (Skinnes, 2020, s. 43)

5.3 Relasjon og mestring

5.3.1 Trivsel og trygghet som grunnlag for god relasjon, tillit og mestringsfølelse

Et av funnene som ble gjort i en av artiklene var at trygghet og trivsel på institusjonen var noe ungdommene følte de trengte for å kunne lettere samhandle med de ansatte. (Ulset, 2018)

Trivsel var ofte knyttet til det subjektive og opplevelsesmessige som hadde en tilnærming i form av blant annet mestring. Det går mer ut på hvordan man som enkeltindivid på institusjonen trives med de forholdene man lever under på den institusjonen man bor på. Dette kan være helt individuelt for hver enkelt beboer på institusjonene. Hvis man som beboer på institusjonen trives med forholdene rundt seg, trives med hvordan man bor, har det fint med seg selv på institusjonen, har det fint med andre beboere og ansatte så kan man føle det som en type mestring. At man mestrer livet på institusjonen, men dette er helt subjektivt og en individuell opplevelse.

I studien handlet trygghet for ungdommene om at hverdagene var forutsigbare. Ved at hverdagene var forutsigbare kunne også følelsen rundt miljøterapeutene på institusjonen være mer forutsigbare. Eventuelle samtaler man hadde sammen som ungdom og miljøterapeut ble vanligvis planlagt sammen i god tid i forkant. (Ulset, 2018) Å føle seg trygg kan også gjøre det lettere å skape en god relasjon. Det å føle seg trygg skaper en avslappende følelse som fører til at det er ikke noe man trenger å være på vakt for. Det å skape en god relasjon handler om å skape en trygg relasjon hvor man kan stole på hverandre. Relasjon kan være å samhandle gjennom handlinger, følelser, samtaler eller andre ting man gjør sammen. (Olkowska & Landmark, 2016) En god relasjon mellom en beboer og en miljøterapeut på en institusjon kan være helt avgjørende for å skape et godt samarbeid, god kommunikasjon og medvirkning. Det kan også føre til at man får tillit til hverandre, som kan handle om at man oppfatter den andre som god, ærlig og til å stole på (Skinnes, 2020).

Et funn i en av studiene viser til ungdom som har opplevd forhold som omhandler trusler i både verbal kommunikasjon hvor de også har opplevd og blitt snakket nedlatende til. (Ulset, 2018) Trygghet som kan være grunnleggende for å skape gode relasjoner og tillit kan være mangelfull om barn og unge opplever slike hendelser på barnevernsinstitusjonen de bor på.

(Ulset, 2018) Det å føle seg utrygg på en plass du skal kalle hjemme uansett om det er et kort eller langvarig opphold, kan føre til et konstant stress og en nervøsitet som kan påvirke barnets eller ungdommens rett til å medvirke negativt. Flere av ungdommer på institusjon kan ha opplevd flere relasjonsbrudd og tillitsbrudd som kan føre til at det tar lengre tid for dem å slippe noen innpå seg, og med å leve med en utrygghet på den plassen man kaller «hjemme» kan føre til at det tar enda lengre tid.

Om miljøterapeutene tuller og tøyser, bidrar til å skape god stemning og viser gjennom samhandling hvilke verdier som ligger til grunn for god omsorg derimot vil det øke tryggheten og stabiliteten på institusjonen. (Ulset, 2018) Miljøterapeutene viser og sier at det er rom for å feile og rom for å prøve, og at terskelen for å snakke sammen og ta seg tid til en samtale, om det trengs, er lav.

I studien til Skinnes (2020) at noen institusjoner har startet med dokumentasjon og rapportskrivning sammen med ungdommene. Dette mener miljøterapeutene at kan styrke deres relasjon med ungdommene på barnevernsinstitusjon med tanke på at det føles positivt for ungdommene og være med å skrive om seg selv, dette bekrefter en av ungdommene i studien. (Skinnes, 2020) Tiden som vil bli brukt på rapportskrivning vil kunne bli en verdifull tid mellom ansatt og beboer, samt at ungdom vil kunne kjenne på mestring og føle at den er mer delaktig i eget liv. Det at miljøterapeuten gir barn og unge mulighet til å være med å påvirke hva som skal stå om seg selv, kan gi dem en ro med tanke på at de vet hva som blir sendt videre og hva som kan være med å påvirke i deres sak. Så det at miljøterapeuter og barnevernspedagoger jobber så tett med barn og unge er med på å ivareta deres medvirkning på barnevernsinstitusjonen.

5.4 En kort beskrivelse av noen løsninger som kan være med å ivareta barn og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon på en bedre måte

Noen løsninger som kan være med på å fremme barn og unges velferd og utvikling igjennom medvirkning på barnevernsinstitusjon kan være individuelle møter. Planlagte møter mellom barnet og miljøterapeuten eller andre omsorgspersoner på institusjonen for å passe på at barnets stemme blir hørt og kommer godt fram. Disse møtene bør være med noen barnet har en god relasjon til og stoler på. God relasjon fremmer medvirkning på den måte at barnet føler den kan si sine meninger, følelser og ønsker uten å kjenne på en frykt for at dette blir delt med

noen de ikke har god nok relasjon til. Deling av tanker og følelser kan oppleves skremmende, men det å prate med en man har god relasjon til kan føre til en trygghet som er viktig i slike sammenhenger.

En annen ting som kan være med å ivareta barn og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon på en bedre måte kan være å tilby barn og unge opplæring og veiledning i hva medvirkning er og innebærer. Det å snakke sammen om hvordan man kan utrykke seg på en effektiv måte. Opplæring i medvirkning kan også være noe miljøterapeuten kunne hatt behov for, det også har en felles forståelse for hva medvirkning er og innebærer.

En annen måte som kan ivareta medvirkning for barn og unge er å tilpasse måten barn kan medvirke på etter deres alder og modenhet. Det finnes mange forskjellige metoder man kan fremme medvirkning. Det finnes blant annet spill for barn i ulike aldre som de spiller sammen med, for eksempel en miljøarbeider. Andre metoder man kan ta i bruk er tegning eller andre verktøy som gjør det lett for barn å utrykke seg. Digitale verktøy kan være et verktøy i dagens samfunn med tanke på at dette er noe barn starter med i tidlig alder.

Til slutt vil jeg trekke fram regelmessige og gode evalueringer som en viktig løsning for å ivareta barn og unges medvirkning på institusjon. Det å gjennomføre regelmessige evalueringer vil passe på at både barn og unge og miljøterapeuter føler at medvirkning og samhandling fungerer. Dette kan også føre til at man finner løsninger som forbedrer medvirkningen for barn og unge.

6 Konklusjon

I denne bacheloroppgaven har temaet vært hvordan miljøterapeuter jobber for å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon. Resultatene som kommer fram i denne oppgaven viser god medvirkning og dårlig medvirkning fra ulike perspektiver. Flere av ungdommene opplever god medvirkning som virket positivt inn på hvilke opplevelser de sitter igjen med når det gjelder det å medvirke i egen sak og medvirke rundt situasjoner og muligheter på institusjonen. Det var også en del ungdom som ikke satt igjen med positive opplevelser rundt medvirkning. Det var flere av ungdommene som ikke følte de blir hørt på og tatt på alvor, noe som over tid kan føre til at mister håpet og ikke får den den nærheten til sin sak som man kanskje ønsker. I denne oppgaven kommer det også frem hvilke følelser de ulike ungdommene sitter igjen med tanke på at de har to forskjellige opplevelser av hvordan deres rett til medvirkning blir ivaretatt.

Medvirkning sett i et barnevernsfaglig lys handler om og blir sett på som en aktiv deltaker, hvor informasjon blir tilrettelagt barnets alder og modenhet. Barn og ungdom på barnevernsinstitusjon har rett til å vite alt om alle forhold som vedrører dem selv. Det skal legges til rette for at barn og ungdom som etter sin frie vilje vil medvirke i egen sak skal få muligheten til dette. Sett i lys av at dette skal foregå på en barnevernsinstitusjon skal ansatte og miljøarbeidere på institusjonene legges til rette for at dette er mulig. Barnets eller ungdommens informasjon skal bli tatt alvorlig og tatt med i betraktning i deres sak. Dette er det som i utgangspunktet skal være realiteten for barn og unge som bor på institusjon.

Medvirkning er en stor og viktig del av barneverns- og miljøarbeid på barnevernsinstitusjon. I løpet av denne studien har det kommet fram mye informasjon og ulike studier hvor all informasjon ikke er like positivt. Hvordan miljøarbeidere og generelt institusjonene jobber for å ivareta den lovpålagte retten barnet har handler først og fremst om kompetanse, forståelse og vilje til å legge til rette for medvirkning på beboere på institusjonen.

De barna og ungdommene som føler de får vært med å medvirke gir uttrykk for at følelsen de sitter igjen med er en positiv følelse, følelse av kraft, styrke og kontroll over eget liv. Følelsen av at miljøterapeutene tok deres informasjon alvorlig gav dem en følelse av vel og verdsatt. Ungdommene kjente på at deres syn på virkeligheten ble anerkjent og respektert av miljøterapeutene. Ungdom som derimot ikke følte at de fikk være med å medvirke følte på en

håpløshet. De satt igjen med en følelse over at de som skulle være deres næreste støttespillere på institusjonen, miljøterapeutene, ikke tok de seriøst og ikke hørte på det de hadde å si. Ungdommene satt igjen med en følelse av å ikke bli sett. Konsekvensene for ungdommene som opplevde dette var at de følte på lav selvtillit og egenverd. Funnene i studien viser også til at flere av ungdommene som ikke opplevde at de fikk medvirke sluttet å si hva de mente, selv om miljøarbeiderne oppmuntret de til å dele tanker, følelser og meninger.

Arbeidet med å ivareta barn- og unges medvirkning på barnevernsinstitusjon er ikke bare noe man kan velge som miljøterapeut om man vil legge for rette eller ikke. Barn og unges medvirkning er en lovfestet rettighet de har, som i alle sammenhenger der barn og unge har mulighet til å komme med egne meninger skal få gjøre. Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger skal til enhver tid få muligheten til å medvirke i alle forhold som gjelder det barnet, og for miljøterapeutene som jobber på barnevernsinstitusjon har en plikt til å legge til rette for dette.

Litteraturliste

Barnevernsloven. (2022) *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97) Lovdata Pro <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2021-06-18-97?searchResultContext=1299&rowNumber=1&totalHits=11133>

Buudir (2020) Antall barn på barneverninstitusjon. Hentet fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet: <https://www.buudir.no/statistikk-og-analyse/barnevern/Barn-i-institusjon>

Buudir (u.d.). Prinsipper og råd: Barn og unges medvirkning på systemnivå. Hentet fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet: https://www.buudir.no/fagstotte/produkter/barn_og_unges_medvirkning_veileder/

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021) *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. (2-utg.) Gyldendal Norsk Forlag

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021) *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utg.) Gyldendal Norsk Forlag

Dalland, O. (2020) *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.) Gyldendal Norsk Forlag

Gamst, K. M. T. (2017) *Profesjonelle barnesamtaler: å ta barn på alvor* (2. utg.) Universitetsforlaget.

Gustumhaugen, K., Dønnestad, E. & Steinkopf, H. (2017) *Miljøterapeuten: menneske som metode i miljøterapi*. (2. utg.) Universitetsforlaget

Halvorsen, T. (2012) *Miljøarbeid i institusjoner for utsatte unge* (1. utg.) Fagbokforlaget

Kvaran, I. & Holm, J. (2012) *Barnevernsfaglig miljøterapi* (1. utg.) Cappelen Damm Høyskoleforlaget

Larsen, E. (2004) *Miljøterapi med barn og unge* (1. utg.) Universitetsforlaget

Mangset, M. (2021) *Tillit, sosial orden og kunnskap: sosiologiske perspektiver på tillitens natur og funksjon i senmoderne samfunn*. Tidskrift for samfunnsforskning, s. 217-232

Olkowska, A. & Landmark, B. (2016) *Miljøterapi prinsipper, perspektiver og praksis*. (1. utg.) Fagbokforlaget

Paulsen, V. (2016). *Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet*. *Fontene forskning*, 1(2016), 4-15.

Reime, M. A. (2017) Mellom uansvarlig og kompetent – Forståelser av barnets og rettighetspraksiser blant ansatte i barnevernsinstitusjoner. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 23-39

Skinnes, H. (2020) Brukermedvirkning i barnevernsinstitusjoner ei et salutogent perspektiv [Masteroppgave, Universitetet i Sørøst-Norge] <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2829539/Master2020Skinnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sommerfeldt, M. B (2019) Relasjoner mellom barn og voksne på barnevernsinstitusjoner i Norge. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 183-188.

Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran I. & Mevik K. (2019) *Barnevernspedagog: en grunnbok*. Universitetsforlaget

Tjelflaat, T. & Ulset, G. (2007) Barn og unges medvirkning i barnevernsinstitusjon: Et forskningsbasert temahefte. NTNU Samfunnsforskning, 1-74

Tjora, A. (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4. utg.) Gyldendal Norsk Forlag

Ulset, G. (2018) Skiftende regler og praksiser i omsorgsmiljøet i en barnevernsinstitusjon. *Tidsskrift Norges Barnevern*, 183-199

Van Bijleveld, G. G., Diddigt, C., W., M. & Bunders-Aelent J., F., G. (2013) Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child & Family social work*, 129-138

